Eiropas Parlaments
2019-2024

Ārlietu komiteja

2022/2154(INI)

27.6.2023

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par Eiropas Parlamenta ieteikumu Padomei un Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos par līdzdalības vēlmes stiprināšanu: vēlēšanu procesa leģitimitāte un noturība neliberālās politiskās sistēmās un autoritārajos režīmos (2022/2154(INI))

Ārlietu komiteja

Referents: *Nacho Sánchez Amor*

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA IETEIKUMA PROJEKTS 3

EIROPAS PARLAMENTA IETEIKUMA PROJEKTS

Padomei un Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos par līdzdalības vēlmes stiprināšanu: vēlēšanu procesa leģitimitāte un noturība neliberālās politiskās sistēmās un autoritārajos režīmos (2022/2154(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju un jo īpaši tās 21. panta 3. pantu,

– ņemot vērā Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un tā vispārējo komentāru Nr. 25 par tiesībām piedalīties sabiedrisko lietu risināšanā, balsstiesībām un tiesībām uz vienlīdzīgu piekļuvi sabiedriskajiem pakalpojumiem,

– ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3. pantu,

– ņemot vērā Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu 5. panta c) punktu,

– ņemot vērā ANO Deklarāciju par starptautiskās vēlēšanu novērošanas principiem,

– ņemot vērā Komisijas 2000. gada 11. aprīļa paziņojumu par ES palīdzību vēlēšanās un to novērošanu (COM(2000)0191),

– ņemot vērā ANO pamatnostādnes valstīm par tiesību piedalīties sabiedriskajās lietās efektīvu īstenošanu,

– ņemot vērā Komisijas un Komisijas priekšsēdētājas vietnieka / Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos 2020. gada 25. marta kopīgo paziņojumu "ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2020–2024)" (JOIN(2020)0005),

– ņemot vērā Reglamenta 118. pantu,

– ņemot vērā Ārlietu komitejas ziņojumu (A9-0000/2023),

A. tā kā pilsoņu tiesības balsot un tikt ievēlētiem periodiskās, patiesi demokrātiskās vēlēšanās ir fundamentālas un starptautiski atzītas cilvēktiesības;

B. tā kā Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 21. pantā ir noteikts, ka ikvienam ir tiesības piedalīties savas valsts pārvaldē un ka valdības pamatā ir jābūt tautas gribai, kas pausta periodiskās, patiesās un vispārējās vēlēšanās; tā kā šis vēstījums ir atkārtoti uzsvērts Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām;

C. tā kā saskaņā ar ANO Augstā cilvēktiesību komisāra biroja atzinumu tiesības piedalīties brīvās un godīgās vēlēšanās ir nesaraujami saistītas ar citām pamattiesībām, piemēram, tiesībām netikt diskriminētam, vārda brīvību, miermīlīgas pulcēšanās un biedrošanās brīvību;

D. tā kā patiesas demokrātiskas vēlēšanas ir iekļaujošas pārvaldības neatņemams aspekts, jo tās iestādēm sniedz valsts pilsoņu mandātu;

E. tā kā vairāk nekā 75 % cilvēku dzīvo nedemokrātiskās valstīs, kas ierobežo viņu pamata cilvēktiesības; tā kā pilsoniskās sabiedrības iespēju samazināšanās negatīvi ietekmē tiesības piedalīties patiesās vēlēšanās;

F. tā kā tiesības piedalīties patiesās vēlēšanās netiek ievērotas autokrātiskos un neliberālos režīmos, kas rīko fiktīvas vēlēšanas ar mērķi nostiprināt savu varu; tā kā šādas vēlēšanas nav brīvas un godīgas, tajās trūkst reālas politiskās konkurences un tajās tiek nepamatoti ierobežotas tiesības gan balsot, gan tikt ievēlētam;

G. tā kā autokrātiski un neliberāli režīmi arvien vairāk pauž vēstījumu, ar kuru savas nedemokrātiskās vēlēšanas pasniedz kā patiesas, lai iegūtu starptautisku un iekšēju leģitimitāti, kas nav pamatota, jo vēlēšanas ir notikušas nedemokrātiski; tā kā šo leģitimitāti pēc tam izmanto valsts iekšienē, lai stiprinātu iedzīvotāju pakļaušanos un atbalstu režīmam un tā tiesībām valdīt, kā arī lai mazinātu un deleģitimizētu jebkādu opozīciju pret režīmu;

H. tā kā tiesu iestāžu neatkarības un tiesiskuma vājināšanās un vispārējais demokrātijas regress autokrātiskos un neliberālos režīmos veicina šo režīmu leģitimizācijas stratēģijas;

I. tā kā autokrātiskie un neliberālie režīmi ir izstrādājuši jaunus veidus un it kā atbilstības stratēģijas, lai pārvarētu sarežģījumus, kas saistīti ar pilnīgu atbilstību starptautiskajiem vēlēšanu novērošanas standartiem, tos atklāti nenoraidot; tā kā šie režīmi kļūst arvien labāk organizēti savos centienos nodrošināt starptautisku leģitimitāti cits cita viltotajām vēlēšanām;

J. tā kā pēdējos gados ir pastiprinājušies uzbrukumi neatkarīgiem vēlēšanu novērotājiem, tostarp vajāšana, neslavas celšana, draudi, tiesību pārkāpumi un fiziska vardarbība, un to apmērs ir pastiprinājies, radot nenoteiktības un nedrošības vidi attiecībā uz viņu svarīgo darbu; tā kā ES vēlēšanu novērotājus uzskata par cilvēktiesību aizstāvjiem;

K. tā kā spriedze starp demokrātijām un autoritāriem režīmiem iegūst arvien lielāku ģeopolitisku dimensiju; tā kā šīs tendences dēļ ES ir jāpauž savas bažas par demokrātiju visaugstākajā politiskajā līmenī, tostarp veidojot stratēģiskas alianses demokrātijas atbalstam un uzskatot demokrātiju par stratēģiskas intereses jomu un par svarīgu daļu tās ģeoekonomiskajās un tirdzniecības stratēģijās;

L. tā kā ES būtu jāpieņem sistemātiska pieeja attiecībā uz līdzdalības tiesībām, tostarp apliecinot to ciešo saikni ar cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu,

1. iesaka Padomei un Komisijas priekšsēdētājas vietniekam /Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos:

Informētība par tiesībām piedalīties patiesās vēlēšanās

(a) izstrādāt un īstenot izlēmīgākus ES pasākumus tiesību piedalīties veicināšanai un aizsardzībai, kas būtu daļa no daudz plašākas cilvēktiesību un demokrātijas

atbalsta stratēģijas;

(b) uzsvērt ciešo saikni starp tiesībām piedalīties patiesās vēlēšanās un citām pamatbrīvībām, jo īpaši pārvietošanās, uzskatu un vārda, pulcēšanās un biedrošanās brīvību, kā arī tiesībām netikt diskriminētām, bez kurām nav iespējams efektīvi izmantot tiesības piedalīties patiesās vēlēšanās; turklāt uzsver tiesiskuma izšķirošo nozīmi šajā procesā;

(c) tiesības piedalīties visaptveroši integrēt ES ārējās darbības instrumentu kopumā;

(d) atzīt, ka autokrātisku un neliberālu režīmu apstākļos dzīvojošiem cilvēkiem ir ļoti grūti piekļūt objektīvai ar vēlēšanām saistītai informācijai un atšķirt to no režīma sponsorētās propagandas, tostarp ticamai informācijai par kandidātiem, balsošanas izvēlēm un vēlēšanu procesa norisi, kas kavē viņu spēju saprast, vai vēlēšanās ir patiesa konkurence un vai vēlēšanu rezultāti atspoguļo pilsoņu vēlmes;

ES instrumenti un procedūras

(e) atspēkot autokrātisku un neliberālu režīmu izplatīto vēstījumu, ka patiesu vēlēšanu rezultātā tie saņēmuši pilsoņu mandātu; šajā sakarā izstrādāt visaptverošu ES globālu stratēģiju, lai cīnītos pret instrumentiem, ko šie režīmi izmanto ar mērķi leģitimizēt vēlēšanas, piemēram, viltus novērotājiem un ēnu vēlēšanu novērošanas grupām standartizētu starptautisku misiju vietā;

(f) izmantojot gan politiskus, gan sadarbības instrumentus, stiprināt saikni starp vēlēšanu novērošanas darbu un plašāku ES atbalstu cilvēktiesībām un demokrātijai; uzskatīt autoritāras vēlēšanu leģitimizācijas stratēģijas par agrīniem nedemokrātisku tendenču simptomiem un attiecīgi reaģēt;

(g) vērsties pret autokrātisku un neliberālu režīmu centieniem radīt aplamu iekšēju priekšstatu par savu viltus vēlēšanu patiesumu; pievērst īpašu uzmanību ar vēlēšanām saistītai informācijas un komunikācijas tehnoloģiju ļaunprātīgai izmantošanai autokrātiskos un neliberālos režīmos, ko tie arvien vairāk veic, lai negatīvi ietekmētu līdzdalību, izplatot propagandu un dezinformāciju un ierobežojot piekļuvi informācijai par opozīcijas idejām un kandidātiem;

(h) atzīt pilsoniskās sabiedrības izšķirošo lomu viltotu vēlēšanu deleģitimizēšanā vietējo iedzīvotāju priekšstatā; atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, cilvēktiesību aizstāvjus un medijus, tostarp ar spēju veidošanu un komunikācijas stratēģiju palīdzību, kā arī vācot datus par tiesību piedalīties īstās vēlēšanās pārkāpumiem; jo īpaši atbalstīt vietējos vēlēšanu novērotājus, kuru darbība vairo iedzīvotāju ticību, ka viņu tiesības piedalīties īstās vēlēšanās tiks ievērotas;

(i) integrēt informāciju par patiesām vēlēšanām un iedzīvotāju tiesībām tajās piedalīties, atbalstot cilvēktiesības un demokratizāciju projektos, ko īsteno saskaņā ar Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu "Eiropa pasaulē" un Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu, tostarp atbalstot vēlēšanu novērotājus kā cilvēktiesību aizstāvjus; šajā nolūkā atbalstīt Globālo cilvēktiesību tīklu;

(j) izmantot ES kultūras diplomātijas un starptautisko kultūras attiecību instrumentu kopumu, lai stiprinātu tiesības piedalīties, vērstos pret autokrātisku un neliberālu režīmu vēstījumiem, ar ko mēģina leģitimizēt viltus vēlēšanas, un stiprinātu demokrātisko kultūru valstīs ārpus ES;

(k) vairāk atbalstīt iniciatīvas, kas saistītas ar vēlēšanu novērošanas apmācību un zināšanu uzkrāšanu;

(l) izpētīt iespēju ieviest pastāvīgu uzaicinājumu vēlēšanu novērošanai ES nolīgumu demokrātijas klauzulā, Vispārējā preferenču sistēmā un līdzvērtīgos mehānismos, ņemot vērā daudzu valstu pašreizējo nevēlēšanos sūtīt ES uzaicinājumus novērot vēlēšanas; atbalstīt Parlamenta Demokrātijas atbalsta un vēlēšanu koordinācijas grupu un tās darbu, jo īpaši saistībā ar vēlēšanu novērošanu;

(m) iekļaut ES vēlēšanu novērošanas misiju rezultātus kā būtisku daļu vispārējā ES un attiecīgās valsts attiecību sistēmā;

(n) jautājumu par tiesībām piedalīties ārpussavienības valstīs risināt ar ES cilvēktiesību dialogiem;

(o) izmantot ES globālo cilvēktiesību sankciju režīmu attiecībā uz personām, kas atbildīgas par nopietniem tiesību piedalīties un demokrātisko vēlēšanu standartu pārkāpumiem;

(p) atzīt ES vēlēšanu novērošanas misiju nozīmi pierādījumu sniegšanā par to, vai vēlēšanas ir patiesas, un turpināt uzlabot šo instrumentu, tostarp stiprinot tā pamanāmību;

ES darbības starptautiskos forumos

(q) izveidot demokrātisku valstu un daudzpusēju iestāžu, piemēram, EDSO Demokrātisko iestāžu un cilvēktiesību biroja un Eiropas Padomes, koalīciju nolūkā efektīvāk cīnīties pret viltotu vēlēšanu leģitimizāciju starptautiskos forumos, jo īpaši ANO;

(r) virzīt ideju par to, lai ANO Cilvēktiesību padomē tiktu izstrādātas pamatnostādnes par tiesībām piedalīties vēlēšanās, vairāk iesaistot vietējās pilsoniskās sabiedrības organizācijas; izvērtēt iespēju turpināt izstrādāt un sistematizēt Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 25. panta vispārīgo komentāru Nr. 25, lai pierādītu saikni starp tiesībām piedalīties vēlēšanās un cilvēktiesībām un demokrātiju nolūkā risināt jaunas problēmas, tostarp dezinformāciju tiešsaistē un autoritārisma pieaugumu;

(s) nosodīt to, ka par daļu no vēlēšanu leģitimizācijas centienu kļūst starptautiski izstrādāto standartu vājināšana; pievērst īpašu uzmanību vēstījumiem, kuros kā neīstu vēlēšanu leģitimitātes avots tiek izvirzītas alternatīvas vērtības, piemēram, valsts tiesību aktu normatīvais pārākums pār starptautiski izstrādātajiem standartiem, reliģiskās un tradicionālās vērtības, kultūras īpatnības vai attīstības prioritātes programmas;

(t) vadīt centienus ar mērķi padarīt redzamāku ANO Deklarāciju par starptautiskās vēlēšanu novērošanas principiem un to organizāciju darbu, kas to parakstījušas un aktīvi darbojas vēlēšanu novērošanas jomā; apsvērt iespēju aicināt atjaunināt Deklarācijas par starptautiskās vēlēšanu novērošanas principiem parakstītāju sarakstu, lai stiprinātu tās ticamību un izveidotu skaidru veidu, kā nošķirt patiesas novērošanas grupas no viltus novērotājiem; izpētīt veidus, kā mazināt ēnu organizāciju un viltus novērotāju leģitimitāti;

(u) attiecīgajos daudzpusējos forumos un kā daļu no ES kontaktiem ar citām starptautiskām organizācijām veicināt starptautisku un valstu bezpartejisku vēlēšanu novērotāju skaidru atzīšanu par cilvēktiesību aizstāvjiem un uzstāt uz nepieciešamo aizsardzību bezpartejiskiem vēlēšanu novērotājiem, lai viņi varētu neatkarīgi un droši veikt savus pienākumus;

2. uzdod priekšsēdētājai šo ieteikumu nosūtīt Padomei un Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos.